

Barnkonsekvensanalys av framtaget förslag till nytt regelverk i färdtjänsten.

Analys görs till följd av att regelverk för färdtjänst revideras.

Analys görs av barnrättsstödsperson Åsa Sjödin vid Färdtjänstenheten, Region Örebro län.

Frågeställning: Är förslag till nytt regelverk förenligt med barnkonventionen?

Personer som berörs av förslaget: funktionsnedsatta barn som ansökt om- eller är beviljade tillstånd till färdtjänst.

Dokument som ligger till grund för barnkonsekvensanalysen är: Lag (1997:736) om färdtjänst [färdtjänstlagen], Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter [Barnkonventionen], Föräldrabalk (1949:381) och Förslag till regelverk för färdtjänst.

I färdtjänstlagen stipuleras:

- **7§.** Tillstånd till färdtjänst skall meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

Om sökanden är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.
- **8§.** Om den som söker tillstånd till färdtjänst behöver ledsagare under resorna, skall tillståndet gälla även ledsagaren.
- **9§.** Tillstånd till färdtjänst meddelas för viss tid eller tills vidare.

Tillstånd får i skälig omfattning förenas med föreskrifter om

1. vilket färd sätt som får användas,
2. inom vilket område resor får göras, och
3. hur många resor tillståndet omfattar.

Sådana resor som kan anses vara väsentliga för tillståndshavaren får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl.

Om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor

I inledande bestämmelser i föräldrabalken stipuleras:

- **6 kap. 1§.** Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.

Artiklar i Barnkonventionen som bedöms vara aktuella för ärendet är följande:

- Art. 1. Som barn räknas varje människa under 18 år.
- Art. 2. Alla barn har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
- Art. 3. Vid alla beslut som rör barn ska vad som bedöms vara barnets bästa beaktas.
- Art. 6. Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
- Art. 12. Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet.
- Art. 23. Barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället.

Förslaget till regelverk är omfattande varvid analysen har begränsats till identifierade punkter i förslaget som uppfattas kan kopplas till barns rättigheter:

- **2.4** Individuella föreskrifter: tillstånd till ledsagare, undantag från viss fordonstyp, särskild placering i fordon exempelvis framsättesplacering, direktresa, undantag från samplanerade resor så kallad ensamåkning.
- **2.7.2** Barn: Barn under 7 år får inte åka själv i serviceresefordon, utan måste följas av en vuxen ledsagare. Undantaget detta är när barnet vid nyttjande av färdtjänsttillståndet reser mellan skola och fritidshem.
- **2.8** Avgift för färdtjänst och betalning av resa: För varje färdtjänstresa betalas en egenavgift per enkelresa utifrån fastställd taxa för färdtjänst. Avgiften är beroende av resans längd och är fastställd av Kollektivtrafiknämnden i Region Örebro län. Avgifter i färdtjänst ska enligt färdtjänstlagen vara skäliga och de får inte överstiga den kostnad som tillståndsgivaren har för att tillhandahålla tjänsten.

Barn, fram till och med det datum då de fyller 20 år, betalar särskild barn- och ungdomstaxa, vilket är halva avgiften enligt färdtjänsttaxa. Egna barn till den färdtjänstberättigade reser gratis som medresenärer till och med det datum då de fyller 7 år. Därefter betalar de halv avgift fram till det datum de fyller 20 år.

- **2.9.2** Avbokning: I de fall beställd resa inte behöver utnyttjas, ska avbeställning göras snarast möjligt, dock senast 60 minuter innan tid för hämtning. Detta gäller även schemalagd färdtjänst till exempel resor till/från arbete, studier och förtroendeuppdrag. Vid utebliven eller sen avbokning tas avgift ut.

- **2.13 Ledsagare:** Tillståndshavare som på grund av funktionsnedsättning behöver hjälp, utöver den service föraren kan ge, för att kunna genomföra resor med serviceresefordon kan enligt lagen om färdtjänst ansöka om tillstånd för ledsagare. Behovet av ledsagare måste vara knutet till själva resan i serviceresefordonet och inte till exempelvis vistelsen på resmålet.

Ledsagaren måste vara över 18 år.

Barn under 12 år med tillstånd för färdtjänst behöver inte ansöka om tillstånd för en ledsagare, de har alltid rätt att ta med en ledsagare.

- **3. Månadskort vid gymnasiestudier:** För att de som reser med färdtjänst till studier vid gymnasieskola inte ska drabbas av oskäligt höga resekostnader, i förhållande till andra ungdomar som studerar på gymnasium, finns möjlighet att ansöka om ett månadskort för dessa färdtjänstresor. Det gäller enbart för resor mellan bostaden och den aktuella skolan (och eventuell praktikplats). Månadskortet gäller inte för resor som omfattas av kommunens skolskjutsar. Det kan inte heller användas för resor under studieverksamheten, sådana resor ska bekostas av respektive verksamhet med undantag av praktikperiod under studier.

Analys:

Punkt 2.4 i föreslaget regelverk gällande att ett tillstånd till färdtjänst får förenas med individuella föreskrifter bejakas barnkonventionens artikel 3, 6 och 23 genom att beakta barnets bästa vid resor i färdtjänsten. Barnets rätt till utveckling tillgodoses i och med att barnet på grund av den individuella föreskriften klarar av att ta sig till exempelvis skola/fritidsaktivitet och väl där kunna ha energi kvar att klara av sina studier/aktivitet. Genom de individuella föreskrifter som får förenas med färdtjänsttillstånd kan funktionsnedsatta barns rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv samt hjälp att aktivt delta i samhället tillgodoses. Gällande månadskort vid gymnasiestudier, punkt 3. tillvaratas barnets rättigheter enligt likvärdigt beaktande av barnkonventionen som vid punkt 2.4.

Färdtjänstresor samplaneras med resenärer i olika åldrar vilket skulle kunna innebära att barn utsätts för otrygga situationer. Tillståndsinnehavare av färdtjänst har fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar som exempelvis kan uppfattas skrämmande för ett barn och genom att barn under 7 år inte får resa utan ledsagare (Punkt 2.7.2) innebär att barnets bästa beaktas i den mening att barnet skyddas från andra medresenärer då det finns en vuxen person intill dem i fordonet vilket också kan kopplas till föräldrabalkens 6 kap. 1§. Gällande barnets rätt till omvårdnad, trygghet. Ledsagaren bidrar även till att minska risk för att trafiksäkerheten äventyras i och med att denne finns där för att vara ett stabiliserande inslag för det funktionsnedsatta barnet.

Resenärer som är äldre än 7 år och där behov finns att ha med en ledsagare vid resor i färdtjänsten finns möjlighet att ansöka om sådan. Barn upp till 12 års ålder, erbjuds i

förslaget till nytt regelverk, att ta med en ledsagare vid behov utan prövning vilket innebär att Serviceresor erbjuder en större service än den måste utifrån färdtjänstlagens ramar. Barnkonventionens artikel 3 beaktas härmed genom att barnets rätt till skydd och säkerhet kan tillses. Här finns dock utrymme att ifrågasätta varför denna ålder sattes till 12 år när alla människor under 18 år räknas som barn enligt barnkonventionen. Detta kan relateras till punkt 2.13 där det framgår att en ledsagare ska vara över 18 år och där artikel 3 har beaktats i det att ett barn, per definition enligt artikel 1, inte ska belastas med personligt ansvar över en annan person samt punkt 2.13 även kan kopplas till föräldrabalkens 6 kap. 1§. när det kommer till barns rätt till omvårdnad och trygghet.

Gällande avgift och betalning för resa enligt punkt 2.8. har bedömning gjorts att det ska vara ett likvärdigt förhållningssätt inom den särskilda kollektivtrafiken som vid den allmänna kollektivtrafiken, där barn upp till 20 år betalar en lägre avgift än den vuxne resenären. I den särskilda kollektivtrafiken ska barn därför betala en halverad egenavgift vilket möter barnkonventionens artikel 2. om att ingen ska diskrimineras. Vidare framgår av förslaget att Region Örebro län har rätt att ta ut en avgift för ej avbokade resor om resan inte avbokas senast en timme före avresetid om vilket beslutades i Regionfullmäktige 2024-06-18. I underlag till beslut om avgift för ej avbokade resor framgår att barn i grundskolan undantas denna avgift medan barn vid gymnasiestudier inte gör det vilket skulle kunna strida mot artikel 2. och artikel 23. i barnkonventionen gällande diskriminering och funktionsnedsatta barns rätt att leva ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet. Å ena sidan skulle det gå att argumentera för att det är skolplikt för grundskoleelever och inte för gymnasieelever. Å andra sidan är gymnasieelever under större delen av sin gymnasietid under 18 år och bör således betraktas som barn.

Slutsats: Det får anses att förslag till nytt regelverk i huvudsak är förenligt med barnkonventionen. Serviceresor har bemött barnkonventionen och barns rätt i den utsträckning som tillåts utifrån de ramar som stipuleras i Färdtjänstlagen.

FÄRDTJÄNSTENHETEN

2025-03-19

Källor:

Regler för färdtjänst 2025-02-27

SFS nr: 1949:38. Föräldrabalk

SFS nr: 1997:736. Lag om färdtjänst

SFS nr: 2018:1197. Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter